

Radu Theodoru

Vulturul

Volumul IV
IL VALACHO

EDITURA AMBRA
2022

Notă: personajele și evenimentele descrise în această carte sunt documentate și se bazează pe fapte reale.

Vulturul, vol. IV: Il Valacho de Radu Theodoru

Ediția de față este reprodusă după ediția princeps, corectată și adaptată grafiei curente

Copyright ©1972-2022 Radu Theodoru

EDITURA AMBRA

www.ambrabooks.com

Colecția *Scriseri esențiale*

Redactor: Adrian Petcu

Coperta: Mihai Moldoveanu

ISBN print: 978-606-9715-10-9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

THEODORU, RADU

Vulturul – Anul 1595 / Radu Theodoru. - Vadu Pașii : Ambra, 2022

4 vol.

ISBN 978-606-9715-06-2

Vol. 4. : Il Valacho. - 2022. - ISBN 978-606-9715-10-9

821.135.1

Distribuție: MyBestseller.ro

Librărie autor: <https://mybestseller.ro/librarie/radu-theodoru/>

Servicii editoriale: Editura Virtuală

www.edituravirtuala.ro

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate. Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al autorului, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

Cuprins

CARTEA ÎNTÂI: ISTORIE ȘI DESTIN	5
CAPITOLUL ÎNTÂI: MIRĂSLĂU	7
CAPITOLUL DOI: ISTORIE.....	61
CAPITOLUL TREI: DESTIN	105
CAPITOLUL PATRU: GOLGOTA	149
CARTEA A DOUA: „IL VALACHO”	227
CAPITOLUL CINCI: CĂILE DESTINULUI (I).....	229
CAPITOLUL ȘASE: CĂILE DESTINULUI (II)	328
CAPITOLUL ȘAPTE CĂILE DESTINULUI (III)	447
CAPITOLUL OPT: CĂILE DESTINULUI (IV)	585

CARTEA ÎNTÂI:
ISTORIE ȘI DESTIN

CAPITOLUL ÎNTÂI: MIRĂSLĂU

1

– Ba! Rămânem aici, în tabără până mâine... Nu întindeți cor-turile. Să se doarmă pe scut. Sfinția ta, Dionisie. Căpitane Segneyey! Baba Novac!... Mantovano, ia două tunuri ușoare și un steag de pușcași săcui... Theodosie. Nimeni nu trece podul dacă nu-l cunoști tu însuși. Nici Dumnezeu din ceruri. Rămâi mai ma-rele oștirii.–

– Nu face ce-ai făcut la Otani, doamne.

– Nu fac, Theodosie. Am îmbătrânit.

Se vede Aiudul în pâclele viorii ale înserării. Se vede șleahul pus-tiu și alb intrând în Aiud, trecând printre casele acoperite cu șin-drilă, pe lângă biserica zveltă, cu turla țuguiață, se văd nucii și plopii, se vede șleahul ieșind din Aiud și luând-o la stânga între Murăș și dealurile împădurite, printr-o miriște galbenă unde paște o turmă de oi. Dincolo de turma de oi sunt câțiva bivoli, un pod și pe zare, având în spate dealuri verzi și- n dreapta Lunca Murășului, șerpuitoare, străjuită de arini uriași, se vede Mirăslăul. Tot văzduhul

este plin de tropotele călărimilor, de scârțâitul carelor de la chervane, de strigătele conducătorilor artileriei. Un hotnog de artilerie strigă ceva, arătând cu coada biciuștii malul râpos al pârâului, care taie Câmpia Tinodului și șleahul mare al Turzii, vărsându-se în Murăș la câteva sute de pași de aici.

– Cum se numește pârâul, baci Pătrule?

Baci Pătru este vătaful sătenilor iobagi din Gârbovita, sat de tăietori din Codrii Gârbovitei, care se urcă din poală de codru în poală de codru spre Ponor și Detunata, spre Țara Moșilor, lui rămasă necunoscută.

– Cioara se numește, doamne.

Locurile cunoscute de Pangratie Segneyey, căpitanul Cetății de Baltă, preț de o fugă de cal peste Murăș, sunt făcute pentru luptă și într-un fel aidoma cu cele ale Călugărenilor. Stă înconjurat de căpitani pe o padină pieptișe sub Codrii Gârboviței, privind lacom zarea împâclită de dincolo de Mirăslău. Lumina de aur a amurgului cade foșnind din cerul străveziu. Miroase a toamnă și-a ghizdei, a vițelar și a floarea fânului, uscată. Își pune mâna streășină. Pe umărul zării, în spatele bisericii din Mirăslău se ridică spre cer nouri grei de praf...

– Chiaky, craiule, spune Pangratie Segneyey.

– Ba! Basta!

Îl cuprinde o furie rece, otrăvită. Fără o vorbă coboară padina la galop, urmat de cei rânduieți pentru cercetare. Trece pe lângă artileria care se pune în baterie chiar în buza râpelor pârâului, cu țevele îndreptate spre câmpia dinspre Aiud. Pedestrimea sare jos din căruțe, îi strigă «craiule» și «neînfricatule». Regimentul lui Walenty Walawski se-ndreaptă la trap sleit spre Lunca Murășului. Caii sunt însetați, trag în dârlogi și simțind apa, nechează. O haraba cu vi-vandiere gonește pe urma regimentului. Fetele sunt vesele. Cântă

un cântec deocheat, de tavernă, amestecând cuvintele leșești, nem-
rești și croate. Se gândește la Varvara Szuki, la odaia de lucru din
palatul domnesc al Târgoviștei, la un carnaval văzut odinioară în
fața lui Palazzo Ducale la Veneția, unde a cunoscut-o pe Raffaella,
vede gloatele revărsându-se spre Murăș trăgând după ele măgarii și
vacile și câinii încărcăți cu calabalâcul de oaste, vede cavaleria nea-
mișilor de țară venind la pas viu, cu steagul verde desfășurat și sulii-
țele la picior, apoi trece podul de bușteni, apucând șleahul
Aiudului. Este lacom să vadă cu ochii lui oștile lui Basta. O lăcomie
plină de neliniștea rea, rece și crudă. Drumul de la Alba-Iulia până
aici a fost o continuă revelație. A cucerit un principat din care n-a
cunoscut decât Țara Făgărașului, Brașovul și săcuimea... I-au ieșit
înainte la Sântimbru și Galda, muieri și copii, i-au ieșit înainte pre-
oți și bătrâni înțelepți, cete de moțogani sălbateci, călări pe cai mici
de munte cu șei de lemn, îmbrăcați în ținuturi, înarmați cu săcuri și
sulite de carpen. Au venit peste Murăș cetele de la Blaj și Mihalț,
de la Crăciunelu și Jidvei, aducându-i știrea că cetățile Sighișorii și
Mediașului și-au închis porțile, au sunat întrarmarea obștească, că
strajameșterii au bătut iobagii cetăților cu bicele, înhămându-i la
căruțe să tragă la hambare poamele și sacii de făină de pe la mori.
Că au spânzurat nu se știe câți iobagi, români și unguri, prinzându-i
asupra lor cu arme de fier. A stat în palat la Alba-Iulia, a dănțuit
și-a iubit-o pe Velica. Și-a ascultat sfatul princiar și dietele. A făcut
treabă politicească asudând în vorbiri deșarte cu Ungnad și Pezzen.
Și ăștia erau dincolo de diete și diplomatie, dându-și săcurile pe
gresie pentru ce știau ei din veac. Simte când se oprește straja întâia,
a celor douăzeci de viteji sârbi, cu Baba Novac. Galopul unei lănci
de călăreți... Strigătele sârbilor. Simte garda de fağărășeni strân-
gându-l de-aproape între cai. Îi lipsește cavalerul Gligor Taflan de
Mândra. Îi lipsește cavalerul Văsile Boer de Recea. Au pierit cu Ve-
lica. Au pierit cu Marcu Schonkabunk. Ce nebunie. Vede printre

lăncile călăreților sârbi, gardul de ulucă nouă a celei dintâi gospodării din Aiud. Un dud și-n dud un copil privind oștirea. Vine Baba Novac la trap bătut urmat de cei trei popi trimiși de Dionisie Rally în tabăra nemeșilor la Turda. Cei trei popi, poate și sasul acesta credincios lui Schonkabunk, Luca Trausner este popă. Cine-o poate ști? Ianoș Ungvari și Grigore din Vașarhei, un fel de săcui român, ori de român săcui, mătăhălos și cunoscut tuturor săcuilor de pe Murăș, pentru credința lui și lăpădarea de cele lumești, predicând călare pe un asin alb și acest diplomat venit din nou în tabăra de la Sebeș - dalmatinul Zlatarich, care se pare este mai curând iscoada lui Basta, decât binevoitor lui. Sunt asudați. Cu praful șiroindu-le negru pe obraze.

— Vorbim diseară le spune, pentru că se vede pe ei ce-au izbândit în tabăra lui Chiaky.

*

Focul de tabără îi dogorește obrazii. Stă culcat pe blana de urs. Deasupra stelele. De jur împrejur răsufletul profund al miilor de oameni care dorm, veghează, nădăduiesc, visează și cred. În ce? Theodosie a vrut să-i ridice cortul domnesc. Să desfășoare întregul alai și rânduiri de tabără. L-a oprit. A poruncit ca tabăra mare, adică chervanele încărcate și înhămate să rămână aici, dincoace de pârâul Cioara, având călăuzi dintre credincioșii lui Pangratie Segneyey și dintre iobagii vătafului Pătru al Gârbovitei. Dacă vor fi înfrânți, să treacă Murășul pe la Teiuș; să ocolească Mediașul și satele săsești din preajmă și să iasă la cetate la Făgăraș, de unde să purceadă peste munți pe drumul Țării, ocolind Branul pe poteci.

— Este întâia dată când dai asemenea porunci, doamne, i-a spus Theodosie, albind.

— M-am mai înțelepțit, omule... Lasă-ți aici tot ce ai scump.

Vin-o doar cu armele și binecredincioșii. Orice- ar fi, dacă ne ră-pune, ne întâlnim la Făgăraș. Spune-le-o tuturor celor din Țară. La Făgăraș, vii sau morți.

– Te temi, doamne?

A râs. Să se teamă? De ce? De moarte?

– Mă tem, Theodosie. Pentru *Magna Valachia* mă tem. Și pen-tru aceștia, ai nimănui, care-au crezut în tăria schiptrului meu.

Era după sfatul de război. După ce urcase el în turla bisericii din Mirăslău pe-o scară de fuștei, (în turlă mirosea a liliesci și a găinaț de porumbei) și de-acolo văzuse taberile lui Basta așezate mai jos de Recea, în câmp, înconjurate de harabale uriașe, cu caii duși de dâr-logi la adăpat, la Murăș, cu patrule de muschetari călări și reiteri împlătoșați, cu steagurile nemeșimii fluturând în fața corturilor verzi și roșii și portocalii așezate sub poala codrului, la nicio mie de pași de Mirăslău, cu sutele de harabale venind dinspre Vințul de Sus într-un nour de praf sângerieu și cu steagul mare, imperial, un-duind leneș pe hampa lui în fața unui cort albastru, rotund, păzit de gârzi cu halebarde. A simțit acolo în turla bisericii, privind un-duirea steagului habsburgic, a simțit că se frânge ceva în el. Habsburgul îi plătește de cinci ani soldele soldaților. Habsburgul este în capul Sfintei Ligi. Habsburgul a oprit invazia otomană pe Dunărea de Sus. Habsburgul a fost nădejdea lui. A fost un mit pur-tat de el prin fața oștilor balcanice, un mit al autorității creștine supreme. Poate că el însuși a crezut în mitul de el făurit pentru alții. Erau acolo în turlă Dionisie Rally, Pangratie Segneyey și Baba No-vac.

– Dacă vrei, i-a șoptit lui Dionisie Rally, văzându-l palid și asu-dând în șiroaie, dacă vrei te trimet în solie și poți rămâne acolo. Ai deschisă calea Romei... Poți găsi adăpost la Rudolf.

– Te îndoiești, Mihail?

– Uită-te la oștirea lor și spune-mi dacă.

– Rămân aici până la urmă, vrăjitorule...

Pangratie Segneyey, agăţat de căpriorii turlei, îndesat şi fălcos i-a arătat Valea Lopadului. Pârâu adânc, cu maluri râpoase, tăind câmpia din spatele Mirăslăului, din poala dealurilor, până-n Murăş. Câmpia, şleahul, lunca. O cetate zidită de viituri, având aripa dreaptă apărată de Murăşul adânc pe care se duceau la vale două barcazuri cu sare de la Ocna Murăş şi aripa stângă apărată de pripoarele împădurite urcătoare spre Munţii Trascăului, atunci plutind în amurgul de toamnă, străveziu. Nicio sută de generali imperiali nu l-ar fi putut scoate din acest pământ al Mirăslăului. A simţit-o cu toată fiinţa lui de oştean. Si tot acolo, în turla bisericii, a înţeles că, aidoma ca la Călugăreni, de data asta nu va fi el cel care va ataca. Că nu va fi el cel care va începe bătălia. Că nu el se va repezi în fruntea oştilor să spargă centrul duşman şi să lase aripile lui Baba Novac, ori altui binecredincios. A privit râpele Lopadului, podul de bârne pe care trecea şleahul Turzii si i-a venit să-şi muşte mâinile. Unde este călărimea de măciucasi, unde sunt ostile Mehedinţilor si ale Băniei, unde sunt haiducii lui Baba Novac, unde sunt căpităniile lui de roşii, călărimile lui sprintene pe care să le treacă prin codrii cu caii la mână şi să le zvârle în spatele lui Basta?! Ah cum a trăit el bătălia acolo sus, în turla bisericii din Mirăslău, aşa cum ar fi dat-o cu oştile lui, nu cu gloatele pe care le are, peste zece mii de iobagi amărâţi şi-acolo vede muschetarii şi reiterii şi Zlatarich i-a spus că mâine seară va şti toţi căpitanii din tabăra lui Basta şi ce folos că-i va şti pe aceia, când ştie că numai Lopadul este jumătate din tăria lui de mâine?! A hotărât să dea lupta aici. Mişcându-se de la Aiud, îl va sili pe Basta să atace. Rămânând pe Câmpia Tinodului, Basta ar putea însuşi să-şi aşeze tabăra aici, pe Lopad şi să aştepte atacul lui. Atunci ar fi pierdut înainte de a trage cea dintâi salvă de artilerie. A lăsat cele două tunuri şi steagul de puşcaşi săcui să vegheze podul de peste Lopad. Toate poruncile au

fost date. Deșteptarea se va suna la două ceasuri după miezul nopții. Undeva, în tabăra iobagilor urlă un câine. Urlă prelung, a lehamite și-a soartă rea. Nicolae Pătrașcu stă sub zidurile Branului. Radu Buzescu o fi ajuns la Boița. Vede în jărăgai siluetele Buzeștilor așa cum s-au arătat acum un an la Tălmăciu, toți trei călări în lumina aurie de octombrie și el era cu Stanca și cu copiii și-l aștepta cardinalul Andrei Báthory la Câmpia Șelimbărului. Atunci erau cu toții, Tara era cu el și Buzeștii și Bănia, era împlinit, înțelesese taina Ciucașului și-acum este cumplit de singur în toată măreția gândului împlinit în care s-a zidit pe sine, *Magna Valachia*. Țârâie greierii prin crăpăturile pământului dospit de arșiță.

– Ți-e sete, stăpâne?

Simion întinzându-i o cupă de cositor mirosind a vin de Târnavă.

– Mi-e sete, binecredinciosule.

Ia cupa și o bea lacom, lăsând vinul să-i curgă pe barbă și gât și piept... Sus, pe bolta înstelată, licăre argintiu Andromeda.

*

17 septembrie 1600, ziua celor patru mucenici Sofia, Pistis, Agapi și Elpis, nu se știe de cine muceniciți pentru credința lor, care nu era și credința altora. Jocul acesta, al muceniei pentru o credință care nu este și a altora, ține dinainte de potop. Se joacă și aici, pe Lopad, la 17 septembrie 1600. Baba Novac îi dă onorul cu sabia din galop mic. Îl urmează două sotnii de cazaci călări, două steaguri de archebuzieri călări recrutați din Bohemia și Croația, călărime moldovenească și leșească recrutată la Alba-Iulia, dintre robii eliberați din temnițe. Aripa lui dreaptă sprijinită pe Murăș. Oștirea a ajuns pe Lopad în zori, când cețurile fumegau încă în lunci și-n fânețe. Au fost niște zori albi prin care-au trecut câțiva bătlanii sco-

țând chemări tragice. Aripa dreaptă se sprijină pe vărsarea Lopadului în Murăș. Sunt aici niște petece de pădure, lunca și dincolo de apă, casele satului Maros Gombos. Vajnicul Baba Novac nu crede în adâncimea Murășului. Una din sotniile de cazaci intră în apă. Vede caii luați pe sfor, cazacii agățați de cozile lor, aude fornăitul cailor care dau de prund și când cazacii ies la malul dimpotrivă, răsuflă ușurat. Aripa lui dreaptă nu mai poate fi întoarsă. Tunurile sunt puse în baterie pe creasta râpelor care veghează Câmpia Mirăslăului. Satul pare pustiu. Porțile sunt deschise larg. Se aud trâmbițele în tabăra lui Basta. Trâmbițele regimentelor imperiale, sunând poruncitor și aspru intrarea în rânduri. Galopează pe linia artileriei. Tunarii lui Mantovano se-ntrec între ei. Un artilerist înalt și crăcnat, purtând pintenii uriași din fier strigă:

– Drept la mir, băăă papistașule.

– La mir, ha, ha, ha, mein Herr Luminare, răspunde alt artilerist de la o falconetă vopsită verde, de la care se deshamă atelajul și lângă care tunarii clădesc ghiulelele de tuci, cercetându-le fitilele. Vincenzo Bombardier Mantovano îi iese înainte. Si-a schimbat calul acest bărbat iubit și credincios. Călărește o iapă moldovenească. Roaibă, cu chișița subțire. Bagă de seamă că are coburii plini, că la șea este legat un săculeț din piele pe care se văd câteva boabe de ovăz și că în spatele șeii Mantovano și-a prins în curele pelerina care înfășoară alte straie.

– Cu îngăduința măriei-tale să așez câteva tunuri, măcar douăsprezece, pe înălțimea din stânga.

Mantovano arată în stânga o înălțime împădurită care cade în terase pe Valea Lopadului. Tot acolo este o potecă bătută care iese prin codru și peste dealuri la Vălișoara. Mantovano spune că de acolo se poate bate toată câmpia până la Mirăslău. Că are nevoie de două companii de pușcași, care să apere bateria, dacă inamicul se va

gândi să se strecoare prin codri și să atace bateria la sabie. Mantovano are dreptate.

– Să vină Domokos cu săcuii, poruncește.

Aude olăcarul pornind la galop. Dă peste o râpă înaltă, ruptă de viituri, plină de porumbe stafidite pe care a crescut un măr sălbatic, cu crengile răsucite, umbros și mirosind a toamnă. O ajută pe Fatima cu pintenul. O simte arcuindu-i-se între pulpe. Aude tropotul curții, poruncile căpitanului gărzii, apoi cadența grea a celor două mii de săcui aduși de Peter Domokos la aripa stângă, opintindu-se la deal, cu muschetele pe umăr și săculeții de pulbere bălângănindu-se legați la eșarfe. I se par prea puțini cei două mii de săcui.

– Marcule. Să-l întărească pe Domokos pedestrimile sârbești, moldovenești și din țară... Câți sunt din aceia?

– O mie cinci sute, măria-ta...

– Sunt liniștit. Aceia se pot bate acolo.

Privește dealurile gheboșate acoperite de codrii vechi, de la care adie miresme iuți de frunze putrede și răcoare.

– Avem și privitori, doamne, spune acru vel logofătul Theodosie.

Arată o culme pleșuvă de dincolo de Lopad, înțesată de muieri, vite, bărbați suiți pe căruțele pline cu calabalâc. Desigur sunt locuitorii din Mirăslăul apucat între oștiri. Urmărește sotnia de cazaci trecută peste Murăș, urcând un muncel dincolo de Maros Gombos, apoi pierzându-se într-o livadă. Vede apoi trupele de margine mărșăluind pe steaguri, ca să alcătuiască centrul. Totul este plin de viitoare ostășească, tobele răpăie ca întotdeauna, flamurile flutură în vânt ca întotdeauna, căpitani înzăoași își strigă poruncile făcând semne cu săbiile și spadele uriașe, corniștii cheamă unitățile leneșe, și olăcarii galopează de colo, colo, stârnind praful și sudălmile pedestrașilor. Tăunii sau adunat sub burțile cailor, care bat din picioare și-și vântură cozile. Ca întotdeauna iapa pintoagă a vel

logofătului Theodosie se repede zâmbată la calul stegarului gărzii. Iapa nu-i poate suferi pe stegari. Îi vine să râdă de obiceiul acesta al iepii pintoage pe care Theodosie, cârturarul nerușinat, a botezat-o cu numele de femeie luat de diavolul androgin care este Leviathan-Lilith. Dintr-odată s-ar vrea în răcoarea misterioasă a bazinului subteran de la Bimbirdirek, cu Nichifor Parasios alături pe plută, descifrând sensul numărului șapte, acest număr pur al celor șapte planete, numărul pe care Pithagora l-a văzut ca purtător al vieții omenești, în care cele patru elemente primordiale ale trupului se unesc cu cele trei forțe ale sufletului: rațiunea, simțirea și voința. Căpitanul Francisc de Lugassy rânduiește din galop linia întâia. Sunt acolo regimentele cazaco-polone ale lui Walawski și Branichi și neamișii de țară ai Ardealului sub Sandor Tahy. Pangratie Segneyey își alcătuiește linia doua din ostile Cetății de Baltă, Ineului și Lipovei. Cele ale Ineului, steag roșu cu ecuson albastru pe care este pictată o mână înarmată cu spadă, mășăluiesc spre aripa dreaptă, îl vede în fața lor pe căpitanul Barcsay călare pe un cal alb, uriaș. Oștile Lipovei trec prin spatele curții, conduse de Badony. Ca la Șelimbăr, linia treia este tăria lui. Făgărășenii, hunedorenii, călărimile săcuiești, sârbii din Banat și oștile Logojuului și ale Caransebeșului sub steagul azuriu al căpitanului Petre Odobașa. Tot acolo, gloatele ardelenesti. Și căpitanul de Făgăraș, Gheorghe Fărcașu sub steagul lui cu cap de zimbbru. Și steagul cap de lup și trup de balaur al hunedorenilor. Și iarăși gloatele glogozite pe sate în adâncimea alcătuirii ostășești, cu soarele căzut în furci și coase, în tășurile cumpnite ale săcurilor. Își contemplă oștirea într-o stare ciudată de înstrăinare. Ca și când el cel adevărat ar fi făcut tot ce se putea face, s-ar fi secătuit pe sine și aici, în șaua Fatimei n-ar mai sta decât umbra celui de odinioară. O lovitură de tun destrămată în depărtare. Se răsucesc în șa. Departe, dincolo de Mirăslău, cu lăncile

scânteind în soare, cu armurile sclipind, oștirea imperială. Nemișcată. Un galop cu fuleuri scurte. Prințul Marcu.

– Basta nu primește lupta, măria-ta!...

Theodosie, cu glasul uscat.

– Se teme! Dumnezeu, numai văzându-te, se teme!

Șoaptele curții. George Pithar, Stoichița și ceilalți, Petre Armeanul venit alaltăieri din Moldova, Dionisie Rally, cei câțiva senatori de Alba-Iulia, garda, șoaptele ațâțate, lumina pură de septembrie, luncile Murășului, cerul înalt, parcă pustiu și iarăși șoaptele.

– Nu primește lupta.

– Stă nemișcat.

– Văd un șir de harabale întorcându-se la Recea.

– Mein Gott!

– Madonna!

Câteva înjurături ungurești pe care a-nceput să le placă pentru gustul lor ardeiat. Vine Dionisie Rally jucându-și calul. Spune tare, turcește.

– Cea mai bună cuirasă pentru noi toți este numele tău, stăpâne.

Aproape că-l amețesc osanalele. Basta nu vrea să se bată. Își amintește de seara dinaintea Călugărenilor. Când l-a provocat pe Sinan la podul de peste Neajlov. Ori la dimineața bătăliei, când însuși provocat, călărind năpraznic, cu roșii de țară. Ce face Basta?

Nicio mișcare la imperiali. De când? De un ceas? De două? Doar scânteierea oțelului, goarnele și din când în când detunătura speriată a unui tun. Apoi rupt din tăcerea plină de bâzâitul tăunilor, ramățul gloatelor lui. O nebunie de strigăte uscate și răgușite, de sudălmi și măscări, chiote și săcurile și coasele vânturate pe deasupra capetelor buhoase în căciuli.

– Moooarte! strigă gloatele.

Strigătul trece peste oștire ca un demon nebun. Se rostogolește

peste gardă, peste curte, peste Lopad. Cade turbat în miriștile Mirăslăului.

– Fă ceva, măria-ta, șoptește Theodosie Rudeanu. Altfel cad caii de sub noi și ăștia se satură de stat în rânduri.

La ce se gândea? Poate la inițierea orfică și la tot ceea ce a făcut să ajungă aici, sub schiptrul de domn pământesc, mereu pe tăișul de sabie care desparte lumea celor mulți și adevărați; de lumea tainică, ascunsă și cumplită a puterii.

– Marcule, să vină polcovnicul Walenty Walawsky. Nemișcarea lui Basta mă neliniștește.

– Pe mine mă-nspăimântă, unchiule. Trebuie să știm de ce stă, doamne.

Aude olăcarul coborând priporul... Nemișcarea lui Basta cade peste el ca și când generalul bătrân și gutos ar vrea să-l strivească doar cu prezența steagurilor habsburgice înfipite dincolo de Mirăslău, în miriștile acelea pustii din care se ridică, tremurătoare, apa morților.

*

— *Mais non!... Mein Gott!...* Domnule căpitan general ceea ce-mi cereți este imposibilul. Beaury! Mortagne! Raucigny!... Convingeți-i pe berbecii ăștia că războiul cu un asemenea diavol nu este un turnir. (Afurisitele alea de picături, dragul meu Beaury. Altfel crăp de-a binelea.) Domnule conte Chiaky, un atac! Voievodul domină tot câmpul de luptă. Trebuia să vă grăbiți, domnilor nobili. Să ocupăm noi poziția aceea ideală. V-au plăcut ceremoniile, decapitățile și celelalte. Războiul, domnii mei, este altceva decât o paradă, oricât ar fi aceasta de cavalerie *armata alla francese* și oricâtă *bravoure paradeuse à la française* ar arăta nobilii domni ai principatului.

Generalul Basta stă într-un jilț, cu piciorul bolnav de podagră

întins pe un taburet. Băile de la Tuşnad i-au uşurat durerile. Este un bun pretext să stea jos şi să-i țină în picioare pe aceşti nobili insolenţi care strigă cu neruşinare, aici în cortul generalului suprem al Ungariei Superioare, cerându-i să atace neîntârziat, ceea ce este evident o idioţenie. Îl priveşte pe fastuosul şi intempestivul Chiaky cu privirea lui verzuie, ghicind toate raţiunile secrete care-l fac atât de vehement. Vrea tronul bravul conte. Aşteaptă clipa asta de aproape zece ani. Toţi informatorii lui i-au confirmat-o. Vrea s-o ia înaintea lui Sigismund, adus de Zamoyski. Oricum, rentele lui sunt asigurate. Casa Fugger a investit câteva sute de mii de taleri în afacerea Transilvaniei, aşteptând ca prin el să câştige câteva milioane. Şi acest *Il Valacho* stupid care-a crezut că poate cuceri Europa împărţind în stânga şi dreapta câteva lovituri de sabie. Cortul spaţios din trei rânduri de pânză de velă, drapat în interior cu mătase roşie şi armele Habsburgilor este plin de membrii consiliului militar. Colonelul Melchior Rottowitz al reiterilor de Silezia, colonelul Prunitz, colonelul Pezzen, aceşti nemţi prea exacţi ca să nu fie şi nişte buni executanţi, spiritualul general contele Tomaso Cavriolo, căpitani din Ungaria de Sus Prepostvari şi Rogoszi cu husarii, apoi aceşti neasemuţi ofiţeri valoni Beury, Mortagne şi Raucigny, oricând gata pentru a da o lovitură de spadă, sau la nevoie de pumnal, comandanţii companiilor de muschetari ai gărzii. Nobilii domni ai Transilvaniei nu pot fi socotiţi printre capetele militare. Ar putea fi buni luptători cu lancea şi atât. Generalul Basta îşi trece palma peste obrazul bărbierit cu îngrijire. Ochii de bazedofian cu corneea plină de vinişoare roşii îl privesc pe contele Chiaki fără să-l vadă. Se simte dispus să le dea acestor domni violenţi şi guralivi o lecţie de psihologie militară. Le spune în franţuzeşte fiind sigur că nu-l înţeleg (el însuşi vorbeşte o franceză ciudată plină de cuvinte italieneşti şi nemţeşti) că: *on en fera conjecture des qualités du chef*, apoi *est de grande importance qu'on sache s'il est soldat ou non, s'il est superbe et liaslif*,

ou bien un homme remis, et qui se laisse conseiller... Schițează un zâmbet acru:

– *Et de fait, l'ignorance conjointe avec une certaine fureur naturelle, attire.* Dragă generale, spune-le acestora că omul nostru se crede superior în forțe, că ne disprețuiește și mai ales că, mistic și oriental cum este, crede că soarta bătăliei depinde numai de reputația lui miraculoasă.

– Vor totuși să atace, excelență, spune contele Tomaso Cavriolo.

– *Per Bacco!* Au să atace atunci când am să ordon eu... Pe toți dracii, conte, mi se pare că se sună alarma.

Căpitanul Beaury, înalt, athletic, cu obrazul bântuit de toate viciile infame ale bordelurilor europene, crestat de sabie, cu buza de jos crâmpoțită, iese din cort cu pași zornăitori. Se-ntoarce după o clipă.

– Excelență *II Valacho* vă confirmă perfect teoria. Este aici, gata să-i dea satisfacție contelui Chiaky.

Generalul se ridică, strâmbându-se de durere. Beaury și Mortagne îl sprijină de subțiori. Încalecă greu, ajutat de aghiotanții lui credincioși, vârați până la coate în afacerile sângeroase din Țările de Jos. Întregul consiliu este urcat în șei cu scripeții. Urmează acea cavalcadă sonoră și multicoloră care-i satisface orgoliul. Ajunge pe dâmbul plin de meri în pârgă unde și-a fixat postul de comandă. Își apără ochii cu palma. Vede clar liniile de luptă ale Valachului așezate pe poziția inexpugnabilă de pe râpele Lopadului. Vede țevile tunurilor aruncând reflexe dure, vede pădurea de lănci și dintr-odată vede norul de praf ridicat dincolo de satul pustiu al Mîrslăului, apoi scânteierea orbitoare a platoșelor și coifurilor și cuiraselor dragonilor care se apropie de liniile lui la trap domol, cu o cutezanță care frizează insolența.

– *Per Bacco*, diavoli! ăștia.

– Diavoli! ăștia sunt polonezii lui Walawski, excelență, spune